

g l a s

slovenske kulturne akcije

L. X. 10 EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 1. 8. 1963

PROBLEMATIKA KRŠČANSKE EKSISTENCE

(Ob Kremžarjevi knjigi Sivi dnevi)

Imamo celo vrsto knjig o bistvu krščanstva. Kaj bi se čudili, če ni definicij za nekaj tako nadnaravnega, a vendar življenjsko vsakdanjega! Saj še „nepomembnih“ malenkosti, ki nas obdajajo, ni mogoče opredeliti.

Lahko pa do neke mere opišemo, kaj je krščanstvo. Vendar na splošno bolj globalno dojemamo, kaj krščanstvo je, kaj ni. (Dojemamo: razumsko? čustveno? vrednostno?). Oziroma, kaj bi naj bilo in ne bilo. Seveda se mnogokdaj motimo. Polno je tega, kar smemo imenovati krščanski miti: veselje kristjana, krščanska smrt, mirna vest...

Danes nas bolj zanima drug pogled: Kaj se pravi biti kristjan? Kakšna je avtentična krščanska eksistenca?

Odgovor: Krščanska eksistence ni. Kar je, so kristjani, krščanske eksistence torej. Vsak po svoje oblikuje v sebi Kristusa, čeprav je On edina in nespremenljiva norma, kakor so nespremenljive norme naravnega zakona, ki temelji na nespremenljivi naravi človeka — in Boga. (S tem potemtakem še daleč ni govora o situacijski etiki).

Tako je umljivo, da različne dobe prinašajo različne probleme za kristjane. Kakor je tudi jasno, da iste osnovne ideje mora vsaka doba nanovo premisliti, si jih nanovo in nekako po svoje prilastiti.

Niso te rešitve zmerom pravilne. Kot tudi posameznik ne presoja vedno pravilno položaja in se more motiti v aplikaciji načel.

Polpretekla doba revolucijskih let v Sloveniji je prinesla za kristjane cel kup problemov. (Kot nam jih tudi današnja). Nekateri še niso rešeni, vsaj ne v podzavesti posameznika in raznih skupnosti. V tem pogledu so Kremžarjevi „Sivi dnevi“ naravnost edinstven dokument. Osebe se v njem sprašujejo po svoji vlogi; po pravilnosti svojega ravnanja; vsaj vsebljeno po samem bistvu krščanske eksistence, ki vedno živi v določenem času in prostoru z njima lastnimi okolnostmi.

Hote ali nehoti avtor sprašuje vse svoje sodobnike in nas.

Dr. J. R.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Sedmi kulturni večer se bo vršil v soboto dne 3. avgusta ob 19. uri v dvorani Bullrich, Sarandí 41.

Filozofski odsek

PROBLEMATIKA KRŠČANSKE EKSISTENCE

(Ob knjigi Marka Kremžarja: Sivi dnevi)

Predaval bo g. dr. Jože Rant

(Ker so se stroški za prireditve zvečali, prosimo ob vhodu za prostovoljne prispevke.)

„Prestal sem in zdaj sem tu. Minilo je in vendar, kakor da ne bi. Trije meseci samice. Prebil sem jih v mislih na vas. Trije meseci v pričakovanju na trenutek, ko vam bom — sotripinom — stisnil roko, ob povratku v domače sobo...

Bolj kot svobodo, sem si želel vas. Blizu ste bili, bliže od onih doma. Človek, ki umira od lakote, ne vzdihuje po potici, po kruhu hrepni.

Na vas sem mislil, ne nanje. Sanjal sem o bratih za debelo steno in zdaj sem tu...

Tretenuk je napočil, dozrel, minil-bled in nepomemben. Gledali smo se, pozdravili, a prave besede ni bilo. In je ni. Mogli bi si seči v roke, da bi seglo do srca, pa si ne sežemo. Če si, do srca ne seže, niti dlani ne ogreje. Bratje bi mogli biti...

Kdaj sem bil sam? Prej, ko sem se zatekal v mislih k vam, dan za dnem, noč za nočjo, skozi tri mesece, zdaj, ko se spotikam ob vašo ušiva, razpraskana telesa in godrnjam nad čudnimi, nerazumljivimi neznanji?

Prej ni bilo tako. Prej ne...

Steno so sezidali med nami, zid so zagostili med duše. Tri mesece so jo zidali... posrečilo se jim je.

Tu okrog se lepi zdaj nevidna, močna, prozorna, kakor kača mrzla... neprodušna...

Marko Kremžar:

S a a m o g o v o r i
(SIVI DNEVI)

Tiska se

MEDDOBJE števil. 3

Pred izidom

Karel Mauser
LJUDJE POD BIČEM
Roman

MARKO KREMŽAR:
SIVI DNEVI

(Črtice iz ljubljanskih zaporov po vrnitvi domobrancev)

Izven naročniške cene za posamezno prodajo: Argentina: broširano \$ 160. Vez. \$ 200.; Južna Amerika: 180, (220) pesov; Italija: 1.000, (1.200) lit.; Francija: 8, (10) Nfrs.; Avstrija: 40, (50) Šil.; Nemčija: 6,50 (8) DMK; Anglija, Avstralija in Kanada 2, (2,50) dol.

(Ob gostovanju Andreja Božiča v Buenos Airesu)

Sesto predavanje SKA dne 20. julija je bilo posvečeno jubilejnemu letu sv. Cirila in Metoda. Podpredsednik Slov. kul. akcije dr. Tine Debeljak se je v uvodnih besedah priložil temu jubileju, nakar je začel s predavanjem: SVETA BRATA IN SLOVENC. Omejil se je samo na to temo ter zato ni podal celotne zgodovinske podobe in pomembnosti svetih bratov, temveč le to, kaj sta onadva sprejela od Slovencev in kaj smo mi prejeli od njiju, oz. kako smo mi pojmovali cirilometodijsko idejo v svoji zgodovini. Slovenci nismo prejeli sv. krsta od njiju in tudi nismo v veliki večini pripadali Metodijevi panonski nadškofiji (le manjši vzhodni del), dali pa smo s Koceljem svetima bratoma največjo pomoč tedaj, ko sta jo bila potrebna. Kocelj je rešil njun misijon in dal razmah ter bodočnost, kljub temu, da je cerkvena samostojnost panonske nadškofije in politična slovenske države ponehala. Učenci so se razkropili na sever k Lužičanom in Poljakom, na jug k Hrvatom in Bolgarom ter naprej v Rusijo; v obrobne slovenske pokrajine (Istro, Beneško Slovenijo, Belo Krajino) pa v toliko v kolikor so „hrvaški glagoljaši bežali pred Turki.“ Vsaj tako je bilo mnenje do zadnjega. Tako naj bi bila dediščina sv. bratov med nami razmeroma majhna. Toda če globlje pogledamo, vidimo, da sta sv. brata stala ob zibelni slovenske književnosti z vplivom na frizijske spomenike (II). (Tu Debeljak razloži problematiko frizijskih spomenikov). Slovenci hranijo v Ljubljanskem glagolskem breviariju najstarejšo cerkevno molitev v čast sv. bratov; zato trdi Grivec, da smo Slovenci začeli najprej častiti sv. brate. Romarji v Kelmsrajn so v 17. stol. tamkajšnji slovenski oltar posvetili sv. bratoma. Nato omenja filološka zanimanja Slovencev za staroslovensko cerkevno književnost: Kopitarja, njegovo panonsko teorijo in ustanovitev stolice za starocerk. slovanski jezik pri Propaganda Fide v Rimu, ki naj bi jo on zasedel; Miklošiča, njegovo izdajo Žitij, pa Oblaka z makedonskimi študijami, s katerimi je podprl makedonski značaj jezika sv. bratov.

Nato je imenoval Slomška „drugega Cirila“ med Slovenci ter posebno očrtal ustanovitev Bratovščine sv. Cirila in Metoda, ki se je razrastla v svetovno organizacijo in je dobila kot taka od papeža Pija XII posebno priznanje. Tisti čas po njem je gojil kult sv. bratov vsebolj iz nacionalnih pobud: avstrijski Slovani so v njunem slovanskem bogoslužju gledali obrambo proti nemštvu (Čehi, Slovenci — „Velegrajska kuga“), oz. sledili Strosmajerjevemu naporu za versko zedinjenje Slovanov iz panslavističnih razlogov. Znanstveno pa je še vedno šel boj za pravo podobo sv. bratov. Kot zgled zmotnega pojmovanja citira Debeljak mnenje slavista Bruecknerja, ki smatra sv. brata za „velika sleparja“, „škodovavca Slovanom in Rimu“, skorajda nekako razkolna Fotijeva „infiltriraneca“ v katolištvo rimskega dela. Vsi ti sklepi so nastali na podlagi dvoma v pristnost Žitij, katerih ni priznal niti oficij brevirja, kakor ga je uvel papež Leon XIII, ki je z okrožnico Grande munus vpeljal češčenje sv. bratov za vesoljno Cerkev.

V takem stanju znanstvenih razpravljanj je nastopil mladi dr. Fr. Grivec l. 1903 in se priložil velegrajskemu gibanju za znanstveno raziskovanje življenja in dela sv. bratov.

Slovenski umetnik gostuje v Buenos Airesu, zajet v skupino Italijanskega ljudskega gledališča, ki ga vodi umetnik kozmopolitskih razmerij Vittorio Gassman. Ali je v tem res nekaj posebnega? Saj je že cela vrsta slovenskih umetnikov nastopala v Buenos Airesu in so na odru opere Colón, ki je nekoč slovela kot druga na svetu — takoj za Metropolitanom v New Yorku — nastopali že po prvi svetovni vojni Josip Rijavec, za njim, po drugi, Anton Dermota, Franja Golobova, dirigiral večkrat Drago Mario Šijanec in je sedaj v zboru solistov Košuta, naš rojak iz Trsta.

Sedela sva v kavarni blizu Opere, odkoder so bliščale črke velikih napisov o Vittoriju Gassmanu in takoj za njim ime: Andrea Božič.

Bilo je l. 1945, v prvih mesecih po začetku naše emigracije v Rimu. Takrat je v teatru Quirino nastopala skupina Horacija Coste in je v njej takorekoč debutiral Ignacij Andrej Božič, ki je takrat končal študije na rimski Akademiji dramske umetnosti. Bil je eden izmed prve skupine slovenskih akademikov, ki so končali študije v Rimu. Os, ki je nekoč vodila na Dunaj ali v Prago, se je prestavljala v horizontalo. Na Akademiji je končaval študije tudi Vladimir Kos, na Akademiji Sv. Cecilije pa Primož Ramovš. V Quirinu so dajali Čehova dramo „Češnjev vrt“. Saj Božičeva vloga ni bila obsežna, a ko je zadonela njegova melodija izza kulis in ko je prihajal po stezi, so se zgahnili ob meni, zašumelo je med vrstami: „É lui, eco... é lui...“ Nekaj tednov poprej je v Nacionalu Luchino Visconti postavil na oder dramatisacijo Dostojevskega „Zločin in kazen...“, in ruski kritik Šarov je zapisal, da se je zaradi te uprizoritve moral Dostojevski v grobu obrniti. Toda o Čehovu v Quirinu se je izrazil, da je bilo „kar prav... še Čehov bi bil zadovoljen... zlasti ob vlogi Božiča je zavelo z odra tisto, kar je samo slovansko...“

„Pa si imel kaj težav v Rimu... delaš že skoraj dvajset let med njimi... si brez pravice do dela, ker si tujec...“

„Ne, bilo je prav lepo vedno in povsod... v Silviu d'Amicu, rektorju naše Akademije, smo imeli Slovenci v Rimu poleg Salvinija največjega prijatelja. Ali se spominjaš, kako je rad hodil na naše prireditve v farni dvorani na Plaza Argentina... kako je bil navdušen nad petjem sester Finkovih in kako mu je bilo žal, da niso prišli kritiki še drugih listov (S. d'A. je bil kritik za „Il Tempo“). In ko je pisal svoje ogromno delo Enciklopedijo gledališke umetnosti, smo mu morali priskrbeti čim več podatkov o gledališki umetnosti pri Slovencih — in vse je objavil z obsežnimi komentarji, ki jih je dobil že kje drugje... Nikdar nisem imel težav zaradi imena in vedno so pisali moje ime tako kot je — le brez kljuka za sičnike... In sedaj: Saj si videl v programu in gledališkem listu, da navažajo, da sem Slovenec, doma iz kraja blizu Celja, in v Rio de Janeiru so iz italijanske ambasade oznanili med tamkajšnjimi našimi rojaki, da sem Slovenec, in me je prišel obiskat rojak, ki se je po predstavi zadržal nad pol ure v mojem kamarinu... Obujala sva spomine; sva se čudila, kam nas je zaneslo. Njega v svet brazilske gospodarske vročnosti — in mene, no mene: Zvečer sem se v postelji hotela Copacabana moral smeje vpraševati, ali je mogoč tolikšen skok — iz slovenske kmečke vasi v apartament hotela, ki slovi za najbolj luksuznega na tem kontinentu... Vodja skupine Gassman rad povsod poudarja, da sem Slovenec.“

„In kako si prišel v njegovo skupino, ki je hotela biti nekaj takega kot je Vilarjev oder Theatre National Populaire v Parizu. Imaš celo mesto, kot ga je imel pokojni Gerard Philippe na odru Trocadera?“

„Saj veš, kaj pomeni Pariz za teater... Gassman je hotel zajeti Italijo na enak način... Toda v italijanski naturi je, da morajo iti še dlje... Razumel je teater kot nekaj res ljudskega, iz dvorane je oder prenesel v ogromen šotor — kakor za cirkus — in investicija je bila res ogromna. Vsi smo se bali, ali bomo speljali... Sezono smo začeli z Manzoničevim delom „ADELCHI“, kjer mi je pripadala naslovna vloga. Uspeh je bil ogromen — za Italijo. Bilo je nad 300 predstav in si je delo ogledalo nad 300.000 obiskovalcev. Seveda vstopnina ni

krila — vsako predstavo je plačala velika neonska reklama znane tvrdke likerjev, ki je vse noči žarela na najvišjem jamboru šotora... Usoda šotora je bila obsojena, ko se je izkazalo, kako so se arhitekti zmotili. Rečeno je bilo, da mora biti šotor z odrom vred v 20 urah razdrt in znova postavljen; hoteli smo s šotorom po vsej Italiji. Pa se je izkazalo, da je samo vijakov bilo nad 20.000... Na srečo so pogruntali uporabnost takega teatra na prostem Egipčani, ki so prišli in plačali zanj dve milijardi lir. Na periferiji Aleksandrije bo teater izvrstno služil, tako so rekli...“

„Res je čudno, da moreš kot tujec delati v Italiji? In zakonodaja to ovira, celo prepoveduje...“

„V Italiji je danes dela dovolj za vse roke. Imam mesto, ko me razne skupine najemajo za vloge, ker se zdi, da ne morejo mimo... tako imam pogodbe za nastope skoraj za dve leti naprej. Najhuje je takrat, kadar moram v tujino. Ekonomski skupin morajo prebroditi težave, ker imam še vedno samo Nansenov potni list... Lansko leto me je najel za filmanje Kafkovega 'Procesa' Orson Welles, ki je moral film snemati v Zagrebu, ker mu komunisti v Pragi niso dovolili posnemati delo, ki je bilo ostra obsodba totalitarizma in tajne policije. Jugoslovanska vlada ni hotela dati vizuma na Nansenov potni list; borim se za italijansko državljanstvo, pa ga ne dobim, ker me oblasti v Jugoslaviji ne izbrišejo iz državljanstva... V avgustu grem filmat v Jugoslavijo, spet se bo dejanje godilo v Zagrebu. Filmska družba se sedaj v Rimu bori za moje nove dokumente in za izbris mojega državljanstva — in če tega ne bo, bom spet moral odpovedati.“

„In delaš tudi v filmu...?“

„Da, v italijanskem filmu je sedaj konjunktura na višku. Morda veš, da izdela Francija šest do sedem filmov na leto... in pravijo, da bo tam še to preveč. V Italiji se dogaja skrajša čudež: produkcija znaša 250 do 270 filmov na leto... Sam imam pa že več let na srečo, zelo mongo dela v filmu in tudi v televiziji. Ko se vrnemo v Rim, bom mogoče šel pogledat v domovino, toda 15. septembra bom že moral biti na otoku Cejlonu, kjer bomo mesec dni snemali drug film... In potem; na pot za drugi del naše turneje. Šli bomo gostovat v New York, v Los Angeles, v Montreal in Toronto v Kanadi, nato na Japonsko, Hongkong, v Avstralijo in čez Aleksandrijo nazaj v Rim.“

„Visconti je prejel v Cannesu letos prvo nagrado za film 'Il Gattopardo'... Fellini je izdelal film '8 1/2'...bral sem zanimive komentarje...“

„Saj poznaš Viscontija! V Gattopardu je več njega kot pa Lampeduse... stroški ogromni, računam se glasili samo na milijarde... Toda film je že prodal v Ameriki in že samo s to kupčijo pokrili vse stroške... Tudi Fellini: Film '8 in pol' s to kupčijo pokrili vse stroške... Tudi Fellini: Film '8 in pol' je dejansko neke vrste avtobiografija, kjer se Fellini bori za svojo rešitev v katolicizmu. V 'Dolce vita' je hotel na način 'katekizma' pokazati, kaj je strahota življenja v nihilizmu, v tem najnovejšem filmu pa je drzno razbil nekatere zakone filmske umetnosti. Mislili smo, da je preveč tvegalo in da bo finančno podlegel. Toda komaj je bil film izdelan, je samo za trg v New Yorku film prodal za dve milijardi lir...“

„Torej plavate v milijonih in milijardah?“

„Lahko se reče: Gassman je kupil na Aventinu poslopje z vrtno za težke milijone... Ko je poslopje podrl in začel koptati temelje, so odkrili celo ležišče mozaikov, fresk, keramike in arheoloških dragocenosti... vsega seveda mnogo več v vrednosti, kot pa je stalo staro zemljišče z vrtno in bo stalo novo poslopje... Da, vsega dovolj... med seboj smo si tovariši, prijatelji, vse imamo drug pred drugim kar na dlani... tako se poznamo med seboj, da si že nimamo več ničesar povedati. Le poglej Gassmana, kako trpeč obraz, kako razbite oči... živimo nekje v najtesnejšem klobčiču vsega, kopalj v sijaju krvi in zlata — toda pri tem vemo samo eno, da smo silno osamljeni. Smo kakor na ledeni plošči, in kosi ledu okoli nas so kakor zlahtne ploskve briljantov, ki se bleste najbolj takrat, ko morajo ugasniti.“

„In kaj največ igrate? Kaj ti najbolj leži?“

„Že na akademiji smo igrali O'Neila, d'Anunzia, Saroyana, Sartra; sedaj pa: Pirandella, skoraj vse, kar daje Pariz. Pri ostalih skupinah ni nič drugače. Vendar moramo imeti vsaj polovico del iz italijanskega repertoarja... In to ni kar tako: Italija nima enotnega gledališkega jezika — skoraj vsa dela so v narečjih mest ali pokrajin...“

Tu je predavatelj natančno orisal delo prof. Grivca in ugotovil nekaj njegovih odkritij. Tako teološki dokaz za verodostojnost Žitij in njune znanstvene izdaje, novo pojmovanje filozofije sv. Cirila o Modrosti, pradedski časti, ki pričajo o Cirilovem religioznem pojmovanju bratstva med ljudmi in zato upravičenosti slednjega, tudi malega naroda do jezika in visoke kulture. Ugotovitev rimske pravovernosti sv. bratov kot sinteze vzhoda in zahoda, ki se kaže v tradiciji vzhodne teologije in zahodne znanosti in zahodnega obreda. Predvsem pa zvezo katehez sv. bratov in njihovih govorov na frižinski spomenik in Clozov zbornik sploh. Bruecknerjeva teza je ostala premagana in dr. Grivčeva odkritja so našla potrdilo čeških (Vašiča) in drugih slavistov in Vatikan mu je poveril celo sestavo novih (mašnih) oficijev (skupno s prof. Vašico), ki so bili l. 1957 predpisani za slovanske škofije. Tudi ga je sv. stolica odlikovala z naslovom apostolskega protonotarja, kakor pred njim le še Aleša Ušeničnika in dr. Lukmana. Omenil je Grivčevo slovensko, nemško in latinsko monografijo o sv. apostolih in o Kocljju posebej. Ko je tako ocenil delo prof. Grivca in njegovega slovenskega učenca dr. Gnidovca, rektorja Rožmanovega zavoda, je prešel na najnovejšo razpravo prof. Maksa Miklavčiča o glagoljaših med Slovenci, s katero je ta odklonil staro pojmovanje glagoljaštva na Slovenskem, češ da je izključno hrvatsko „uvozno blago“ na begu pred Turki, ugotavljajoč na podlagi najnovejših odkritij iz rimskih arhivov, da je bilo glagolsko bogoslužje prav do 16. veka splošno razširjeno po vsej Sloveniji (tudi Kranjski in celo Koroski) ter da je ta dediščina sv. bratov avtohtno slovenska in traja že od smrti sv. bratov, od frižinskih spomenikov. Domneva celo o neki glagolski pisani slovenski tradiciji v času pred — Trubarjem. Protestantizem, humanizem in baročni redi so to slovensko blago docela polatnili in duhu rimskih baročnih univerzalističnih teženj. S tem je predavatelj poudaril, da je bila dediščina sv. bratov silnejša in bolj živa kakor pa smo domnevali. Da pa je živa še sedaj, je priča najbolj to, da se je nova ljubljanska nadškofija postavila pod zaščito sv. bratov. Dr. A. Vovk je postal prvi nadškof ljubljanske nadškofije sv. Cirila in Metoda. V čiščenju sv. bratov smo bili Slovenci vedno med prvimi slovanskimi narodi.

V zaključku je predavatelj poudaril, naj se to predavanje smatra kot priključitev SKA letošnjim jubilejem, pa tudi kot osmrtnica nadškofu dr. Vovku, ki je umrl pred kratkim kot prvi nadškof ljubljanske nadškofije sv. Cirila in Metoda. S tem se je uvedel tudi drugi del večera, kjer se je reproduciralo slavnostno ustoličenje škofa Vovka kot nadškofa v ljubljanski stolnici in sicer s traku, ki je bil posnet med sv. obredom. Besede bolnega nadškofa, petje pevskih mojstrov s kora ter starocerkveni slovanski blagoslov križevniškega škofa in beograjskega pomožnega nadškofa dr. Bukatke, z mislijo na sedaj že pokojnega nadškofa, na staroslovanski jezik, na Metodijevo panonsko nadškofijo se je zaključil spominski večer SKA za letošnji jubilej sv. bratov. Večer je zaključil z zahvalo č. g. direktorju Oreharju za prepustitev traku in g. Jesihu za posojilo reprodukcijskega aparata.

P. S. uredništva GLAS-a: To poročilo je nekoliko daljše, ker naj tudi od naše strani velja kot osmrtnica za univ. prof. dr. Grivca, ki je umrl v Ljubljani koncem junija 1963!

„...In rojaki v Rimu... kako je bilo v Parizu, v Londonu...“

„Vse se je zelo spremenilo. V Rimu pravijo, da emigracije ni več... ne verjamem tej trditvi... in prav tako Pariz ni več tisto, kar je bil v tvojih časih... da, najraje sem zahajal v Quartier St. Germain, poznam ozračje kavarn na obeh straneh bulvarja, videl sem stalno omizje okoli Sartra in Françoise Sagan... Toda slika je zelo spremenjena... Drvimo v vrvež, in da bi se mogli prav zavedati, kako smo mogočni, se zapiramo v sklop notranje železnosti... Da, Evropa je prehodila v teh 15 letih ogromno pot... na cesti med Koelnom in Frankfurtom sem imel vtis, da je na zemlji že več vozil kot ljudi in kdor hoče biti še bolj sam, se od zemlje odtrga in drvi v letalu, za enkrat še v vsemirje... In ko bomo sedaj na poti v New York gostovali v Mehiki, nam je ena nedelja odmerjena za weekend in Panami... Komaj dva dni zatem bomo spet v Rimu... Seveda nas pri vsem tem ne nosijo vsi na rokah... Od vseh dohodkov moramo državi dajati 23 odstotkov in temu se nikdo ne more izogniti...“

„In si res tako sam? Saj so še rojaki, sošolci...“

„Imam vtis, da morajo živeti enako, če hočejo vzdržati korak; vsaj za nekaj jih vem, ki so danes v Rimu, jutri pa že v New Yorku, na Dunaju ali v Parizu...“

Ko sem odhajal, sem mu sledil v mislih — jutri bo v Limi, nato v Mehiki, čez nekaj tednov mogoče v domovini, nato Cejlon, Avstralija... Zvečer sem šel gledat predstavo Alfieri-jevega „Oresta“. Scena skopa, a arhitektonsko čudovito harmonizirana. Tragedija ni bila drama patosa s kriki trpljenja, ni bilo kretenj, ki bi lajšale pezo doživetja, kostumi so bili vsi enaki v srebrni belini in tekst je zvenel, kakor da bi prihajal iz ogromnih, svečanih orgel. Bilo je življenje med nebom in zemljo, besede so proseče trkale na vrata vsemirja, ki se rojeva in odpira za tiste, ki hočejo prisluhniti novemu ritmu sveta — ali pa se trudijo biti vsaj pobožni in vdani občani sveta, ki se rojeva.

Petnajst let je mimo — in bilo mi je, kakor da sem neke v sredini, daleč od meja in robov, kjer se rojeva nova Evropa, nov svet... Včasih se mi zdi, da živimo zelo usmiljeno življenje, ki je le nadaljevanje tistega, kar se je pred 15 leti preneslo na drug kontinent... Šli smo v svet, ki nam je bil zelo naklonjen; še pred tridesetimi leti smo bili Slovenija, ki je bila razdeljena na štiri, oziroma pet držav — sedaj nam je dano, da smo si razširili meje na pet kontinentov — in te kontinente tudi spoznavamo, jih ljubimo, odbijamo, se prilagajamo in upiramo — in pri tem svet ne terja od nas, da bi nehali biti Slovenci. Ni nam treba spreminjati imen in tajiti zakonov lastne krvi!

Le eno je: petnajst let je že za nami — in mi bi radi živeli novih petnajst let miru in zaverovanosti v svoj „mir“ — kakor da se vse razvija v redu in — je vse kar najbolj prav.

In Bog je tako usmiljen, da nam daje vedeti, da ni tako, da je treba gledati na ogenj in biti čuječ v noči, v temi notranjosti. Dano nam je (v razmerju s številnejšimi narodi je naše šibko razmerje več vredno, kot pa se mogoče sami zavedamo), da smo povsod: smo na univerzah, na znanstvenih institutih, smo v zborih gledališč in umetnostnih skupin... In tam, kjer smo bili baje najbolj siromašni, se je okrog „Mladja“ zbral rod, ki s čisto drugačnimi merili in šestili gradi svetišče slovenske duhovnosti, kot pa je to v sicer skoraj enakih razmerah moral delati Anton Janežič s svojim Glasnikom pred več ko 100 leti.

Duh veje, koder hoče — in dogaja se, da se mora najmanjši narod v Evropi meriti z največjimi merili v svetu. Ali bomo vzdržali? — Izgubil bo samo tisti, ki se bo oziral nazaj, ki se bo bal koraka in se mogoče v malodušnosti zbal.

Naj se ne ustavlja! Ozrla se je in se ustavila samo Lotova žena, pri tem sicer prišla v sv. pismo, toda le kot solnat steber okamenelosti.

Ostali so sledili Lotu in se rešili...

R. J.

„Osem in pol“. Tretjo nagrado je prejel jugoslovanski film „Kozara“. Festivala se je prvič udeležila tudi večja skupina ameriških filmskih umetnikov in je zlasti Dany Kaye postal zelo popularen, ko je na javni prireditvi poleg ameriških zapel tudi eno rusko pesem.

— Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani je Ivan Bratko izdal zbirko novel pod naslovom „Vroči asfalt „Evrope“. Kritik Jože Šifrer pravi, da je delo pisano v stilu memoarov, vendar je glavna značilnost dela v tem, da avtor junakov ne riše več samo v beli barvi. Partizane navaja tudi kot slabiče, omahljivce. Tako je revolucionar Albin že v začetni zgodbi klonil pred žandarmerijo in izdal tovariše, na koncu knjige je isti spet prepustil ranjeno dekle sovražnikom, da bi rešil vsaj sebe. Poveljnik France je bil v boju preveč previden in je zato izgubil vodstvo čete ter se zatekel v skrivališče. V zgodbi „Vse se je spremenilo“ je prej aktiven komunistični upornik zaradi denarja postal policijski konfident...

— Angleški pisatelj Graham Greene je izdal nov roman pod naslovom „A Sense of Reality — Smisel realnosti.“ Kritika navaja, da je delo spet posvečeno verskemu konfliktu. Tokrat bi mogli ob vsebini tega dela uporabiti za Greena madžarski pregovor: „Ako imaš Boga za prijatelja, ne potrebuješ sovražnika“. Sicer odklanja Greene trditev, da so njegova dela avtobiografska, vendar se glavni konflikt dela spet naslanja na misel, da je izguba vere pri posamezniku dokaz za bivanje Boga. Junak romana, katoliški pisatelj je izgubil vero, ker pa se ne more izviti iz svojega kroga, mora vsaj ob božičnem prazniku prejeti sv. obhajilo, Zase meni, da je v njem še toliko katolicizma, da ga prenaša kot bolezen, ne da bi bil bolan. Toda k obhajilu bi le moral, toda ne more, ker meni, da ga je vera zapustila. Nazadnje se odloči za misel: „Tako dolgo, dokler ne bom pristopil k obhajilni mizi, je moje pomanjkanje vere dokaz za bivanje vere. Če bi pa šel k obhajilu in bi se vrnil prazen, potem bi bilo gotovo vsega konec“. Tako se pisatelj trudi opisati, kakor da bi bila nevera neozdravljiva bolezen, pri tem pa tembolj podčrta na koncu, kako je božja ljubezen usmiljena tudi do najbolj trmastega, če pri tem trpi.

— Za tiskovni sklad GLASA so darovali: univ. prof. dr. Ignacij Lenček, Nemčija, 1.000 pesov; prof. dr. Alojzij Šuštar, Schwyz, 7 dol.; univ. prof. dr. Alfonz Čuk, USA, 2 dol. in 2.300 pesov; g.

Roman Rus, Rim, 5.350 lir. — Vsem najlepša hvala!

— Na moskovskem mednarodnem filmskem festivalu je prejel prvo nagrado Fellijev film

— PROSIMO, da pošiljate dopise za uredništvo na naslov: Ruda Jurčec, Pedernera 3253, Buenos Aires.